

In dit nummer

- Groot onderhoud aan modellen en databestanden
- Duurzame landbouw vergt innovatief mestbeleid
- Voorbereiding WOT-IN duurt langer dan verwacht
- Omslag natuurbeleid voldoet nog niet aan verwachtingen
- Meer synergie in het ondersteunend onderzoek Natuurplanbureaufunctie
- Stand van het Platteland in beeld

Wot's new is een uitgave van de eenheid WOT Natuur & Milieu, onderdeel van Wageningen UR. Deze Nieuwsbrief bevat informatie over alle wettelijke onderzoekstaken natuur en milieu.

Redactie: Bram ten Cate,
WOT Natuur & Milieu
Postbus 47, 6700 AA Wageningen
Tel. (0317) 47 78 44
E-mail: info@npb-wageningen.nl
Internet: www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

Abonnement

Aan- of afmelden voor de Nieuwsbrief kan uitsluitend via bovenstaand mailadres. Informatie uit deze Nieuwsbrief mag worden overgenomen mits de bron wordt vermeld.

Nummer 4 van de Nieuwsbrief verschijnt in december 2005

Groot onderhoud aan modellen en databestanden

Geert van Duinhoven

Modellen zijn prachtige hulpmiddelen om beleid te evalueren. Of de toestand van de natuur en de bodem te monitoren. Ook kunnen modellen toekomstscenario's doorrekenen: wat gebeurt met bepaalde plantensoorten als we de grondwaterstand omhoog zetten? Modellen zijn niet meer weg te denken in het werk van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP). Maar dan moeten de modellen natuurlijk wel goed zijn.

Voor het natuurbeleid zijn modellen en databestanden van groot belang. Om maar eens een voorbeeld te noemen. Het bestand waarin alle landgebruik van Nederland staat opgeslagen, wordt gebruikt om de veranderingen in landgebruik te signaleren: hoe snel gaat het met de verstedelijking, hoeveel landbouwgrond is er nog in Nederland? Waar is nog veel open ruimte? De Natuurbalans staat bol van dit soort interessante gegevens. Vooral omdat al jarenlang dezelfde modellen en databestanden worden gebruikt zodat er vandaag de dag steeds langere tijdreeksen ontstaan.

Maar dan moeten we er van uit kunnen gaan dat de modellen en bestanden goed zijn. Dat ze up-to-date zijn. En daar blijkt toch wel een probleem te zitten, zo constateerde een speciale "Task Force Kwaliteitsborging Databestanden en Modellen voor de planbureaufuncties" reeds enkele jaren geleden. De Task Force, een initiatief van Wageningen UR, kwam tot de conclusie dat er het nodige achterstallige onderhoud is bij de modellen en bestanden en dat lang niet altijd een optimale kwaliteit is gegarandeerd.

Steeds betere satellietbeelden

Maar hoe komt het dat er bij zulke belangrijke bestanden achterstallig onderhoud is? Gerard Nieuwenhuis is bij Alterra hoofd van het Centrum voor Geo-Informatie. Zijn 'club' beheert veel van de bestanden en modellen: "Natuurlijk moeten dit soort modellen gewoon goed zijn en dat zijn ze gelukkig ook. Het probleem zit hem eigenlijk meer in de continue ontwikkeling die de modellen en bestanden ondergaan. De modellen worden regelmatig aangepast. Soms omdat er specifieke vragen komen uit het veld, soms omdat we nieuwe wetenschappelijke inzichten in de modellen willen verwerken. De techniek op het gebied van satellietbeelden bijvoorbeeld gaat enorm snel en onderzoekers willen die technieken natuurlijk graag snel toepassen bij de

Paul Hinssen (links) en Gerard Nieuwenhuis

actualisering van databestanden. Prima, daar is iedereen het mee eens, maar de Task Force vindt dat we al die aanpassingen onvoldoende rap-porteren en archiveren. Dat moet dus anders, daar zijn wij het hartgrondig mee eens".

Want Nieuwenhuis snapt ook wel dat het MNP anders niets heeft aan de modellen. Paul Hinssen, hoofd van de WOT-unit Natuur & Milieu, verantwoordelijk voor de beschikbaarstelling van de Wageningse modellen en bestanden aan het MNP: "In het extreme geval zou je kunnen bedenken dat wij in opeenvolgende Natuurbalansen een bepaalde ontwikkeling constateren maar dat die ontwikkeling niet zo zeer is toe te schrijven aan veranderingen in het veld, maar aan veranderingen in de modellen. Natuurlijk het is een extreem voorbeeld, maar het zou kunnen. Wij moeten er zeker van zijn dat als we het ene jaar een databestand of model gebruiken dat we dat dan het volgende jaar weer kunnen gebruiken en de uitkomsten met elkaar kunnen vergelijken. Als de modellen aangepast en verbeterd zijn, is dat prima, maar dan moet dat voor ons als gebruikers heel helder zijn. Daarom is een goede rapportage van de veranderingen in de modellen en bestanden zo verschrikkelijk belangrijk voor ons."

A-status

De Task Force gaf aan wat er moest gebeuren maar de vraag was nu alleen: Wie gaat dat betalen? De WOT Natuur & Milieu heeft belang bij goede en betrouwbare databestanden maar de onderzoeksinstituten beheren ze.

Wie is dan verantwoordelijk voor een goede kwaliteit? Uiteindelijk is besloten om een stuurgroep te vormen met daarin zowel de beheerders van de modellen en bestanden als ook de gebruikers; de WOT-unit en het MNP. Samen hebben zij de opdracht gegeven om voor de belangrijkste bestanden en modellen, die gebruikt worden door de WOT-unit en het MNP, aan een bepaald minimum kwaliteitsniveau te laten voldoen. En de kosten, bijna $\approx$ 900.000, worden gezamenlijk gedragen.

Inmiddels zijn voor de geselecteerde bestanden en modellen verbeteracties opgesteld. Veel aandacht daarbij is er voor versiebeheer: welke versie gebruiken we nu en waar wijkt die af van de vorige? Nieuwenhuis: "Kortom, het gaat er om dat we de kwaliteit van de modellen en bestanden vastleggen, dat we kunnen laten zien dat het in orde is. Bij het ene model zitten we daar al dichterbij dan bij het andere maar de bedoeling is dat in 2006 de geselecteerde bestanden en modellen de A-status hebben, compleet met externe audits. Waarbij de A-status de lichtste status is."

Zelf doen of uitbesteden?

De grote vraag is vervolgens wel hoe het dan verder moet. Want Hinssen en Nieuwenhuis praten allebei nadrukkelijk over 'een inhaalslag' en 'achterstallig onderhoud'. Hoe het reguliere onderhoud er in de toekomst uit zal gaan zien, is nog niet duidelijk. Het gaat er om dat nog niet is afgesproken wiens verantwoordelijkheid het is dat de modellen goed zijn.

Wel is duidelijk dat in elk geval de leiding van Alterra het belang hiervan onderkent. Hinssen: "Dat raakt aan de strategische discussies over de mate waarin het MNP zelf modellen en databestanden ontwikkelt en onderhoudt, dan wel dit aan partners in het kennisnetwerk wil uitbesteden. Belangrijke criteria daarbij zijn uiteraard: kwaliteit, state of the art en (on line) beschikbaarheid. Daar zijn we nog niet uit maar gaandeweg dit project zijn we voortdurend met elkaar in discussie over dit soort zaken dus dat scherpt ook het denken over onze positie aan."

Contact: gerard.nieuwenhuis@wur.nl

Laatste nieuws!

Tijdens een feestelijke bijeenkomst op 26 oktober 2005 heeft Klaas van Egmond, directeur van het Milieu- en Natuurplanbureau het status A certificaat uitgereikt voor het model PEARL. Hiermee is PEARL het eerste model voor de planbureaufuncties met de A-status.

Duurzame landbouw vergt innovatief mestbeleid

Joep van den Broek

Onlangs heeft de Europese Unie het nieuwe mestbeleid goedgekeurd. De Nederlandse overheid kan daarom weer meer aandacht schenken aan de doelen voor de langere termijn, zoals het streven naar een duurzame landbouw in 2030.

Voor duurzame landbouw zijn innovaties nodig in het bedrijfssysteem, maar dat kan alleen als het mestbeleid de ondernemers de ruimte daarvoor geeft. In het rapport 'Sturing van stikstof- en fosforverliezen in de Nederlandse landbouw: Een nieuw mestbeleid voor 2030' worden vijf lange termijn scenario's uitgewerkt: 'overheid', 'omgevingschap', 'agrifood keten', 'milieucoöperatie' en een vijfde hybride scenario. Hierin worden de effecten van de nieuwe regelgeving en de speelruimte vanuit Brussel geschetst. In elk van de scenario's draait het steeds om de vraag wie er sturing geeft aan stikstof- en fosforverliezen, en hoe dat gebeurt. Het rapport behandelt deze vragen aan de hand van analyses van de geschiedenis, de beleidskundige randvoorwaarden en de bodemkundige en milieutechnische achtergronden. De conclusie is onder andere dat voor een duurzame landbouw in 2030 flexibeler normen noodzakelijk zullen zijn om meer draagvlak voor het beleid en precisie in de bemesting mogelijk te maken.

Meer informatie:

Broek, J.A. van den. 2005. *Sturing van stikstof- en fosforverliezen in de Nederlandse landbouw: Een nieuw mestbeleid voor 2030*. WOT-rapport 2. WOT Natuur & Milieu, Wageningen.

Contact: joep.vandenbroek@wur.nl

Vorbereiding WOT Informatievoorziening Natuur duurt langer dan verwacht

Anne Schmidt en Paul Chardon

Het ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit (LNV) is wettelijk verplicht om periodiek te rapporteren over verschillende aspecten van de natuur in Nederland. Zo zijn er onder meer verplichte jaarlijkse rapportages die voortvloeien uit de Conventie van Bern, CITES en de Vogel- en Habitatrichtlijn. LNV heeft in 2004 besloten om de hiervoor noodzakelijke Wettelijke Onderzoekstaken Informatievoorziening Natuur (WOT-IN) te bundelen en via een uitvoeringsovereenkomst onder te brengen bij de unit WOT Natuur & Milieu

van Wageningen UR.

Het doel van de WOT-IN is om de Directie Natuur van LNV te ondersteunen bij het opstellen van de verplichte rapportages. De gegevens die voor deze rapportages nodig zijn, worden op dit moment geïnventariseerd, en verder wordt bekeken welke van die gegevens al voorhanden zijn, en wat de bruikbaarheid ervan is. Door vraag en aanbod met elkaar te vergelijken wordt zichtbaar welke gegevens nog ontbreken. Daarnaast ontwikkelen we nieuwe methodieken en programma's voor monitoring. Die maken het mogelijk in de toekomst deze gegevens alsnog

te verzamelen en in de verplichte rapportages te gebruiken. Om in de toekomst snel en betrouwbaar deze gegevens te kunnen leveren, is een nieuwe informatiestructuur nodig. Dit jaar is hiermee een begin gemaakt.

De ondertekening van uitvoeringsovereenkomst WOT-IN is vanwege onduidelijkheid over structurele financiering voorlopig uitgesteld tot 2006. Voor de noodzakelijke activiteiten in 2006 treft het ministerie een tijdelijke voorziening. Op basis van de prioriteiten die LNV stelt, werken de programmaleider en de

Contact: anne.schmidt@wur.nl

Omslag natuurbeleid voldoet nog niet aan verwachtingen

Tanja de Koeijer

De Rijksoverheid wil agrariërs en andere particulieren sterker betrekken bij het natuurbeheer. Dit vergroot wellicht het draagvlak voor beleid en drukt de kosten. Maar de vraag is of dit realistisch is. Zijn de ecologische doelen van het natuurbeleid wel te halen als particulieren en agrariërs het natuurbeheer gaan uitvoeren? Zijn deze mensen wel bereid om mee te doen aan natuurbeheer? En wordt het natuurbeleid ook echt goedkoper?

Wageningen UR en het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) hebben drie verschillende organisatievormen van natuurbeheer (terreinbeheer, particulier natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer) met elkaar vergeleken op de consequenties voor de ecologie, de deelnamebereidheid en de kosten. Zij trekken uit de analyses de conclusie dat de omslag niet het gewenste effect zal hebben. Voor particulier natuurbeheer is vooralsnog weinig animo en agrarisch natuurbeheer zal met de huidige regelingen en financiële vergoedingen zelden de natuurdoelen kunnen halen die terreinbeheerders wel kunnen halen. Door de omslag wordt het natuurbeleid wel goedkoper. Daarnaast wordt vooral op korte termijn een belangrijke budgetbesparing gerealiseerd. De resultaten zijn beschreven in een

MNP-rapport. Dit rapport is als achtergrond-document bij de Natuurbalans tegelijkertijd met de Natuurbalans op 8 september jl. aangeboden aan Minister Veerman. Inmiddels werken we aan deel 2 van het rapport waarin in het bijzonder ingegaan zal worden op de opties voor het beleid om de perspectieven van de omslag in het natuurbeleid te vergroten.

Meer informatie:

Egmond, P.M. van, & T.J. de Koeijer. 2005. Van aankoop naar beheer; verkenning kansrijkheid omslag natuurbeleid 1. MNP rapport nr. 408767001. Milieu- en Natuurplanbureau, Bilthoven.

Contact: tanja.dekoeijer@wur.nl

Foto: Mathijs Sanders

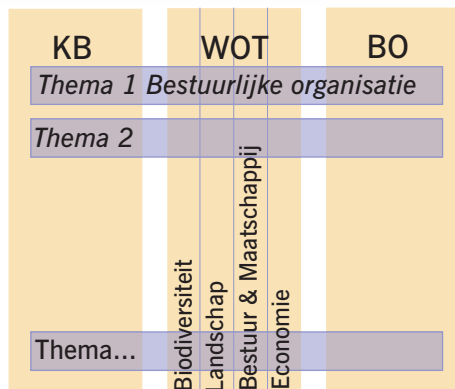
Meer synergie in het ondersteunend onderzoek Natuurplanbureau functie

Harm Houweling

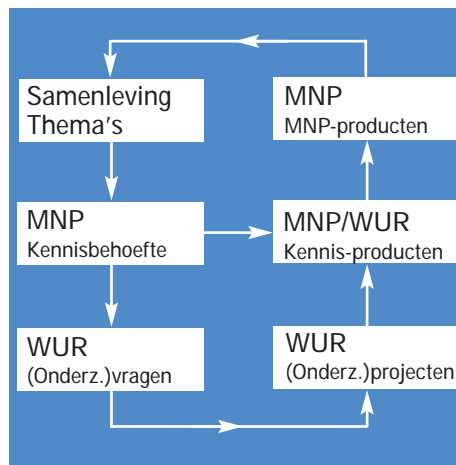
Het programma Natuurplanbureau functie Ondersteunend Onderzoek (WOT-04-002) ontwikkelt kennis die wordt toegepast in de producten van het Milieu en Natuurplanbureau (MNP). Het onderzoek richt zich op vier kennisvelden: biodiversiteit, landschap, bestuur & maatschappij en economie.

De Programmacommissie Natuur, onder voorzitterschap van het MNP (Leon Braat), fungeert als stuurgroep voor het programma en zorgt voor de doorvertaling van de kennisbehoefte van het MNP naar kennisvragen aan Wageningen UR. Nieuw in de programmering in 2006 is de clustering van de kennisbehoefte van het MNP in tien thema's:

- Bestuurlijke organisatie van het natuurbeleid
- Implementatie van beleid
- Landschapskwaliteit
- Betekenis van natuur (in brede zin)
- Betekenis van de ecologische hoofdstructuur
- Ontwikkeling in de Landbouw
- Waterbeleid en Noordzee
- Internationale aspecten van het natuurbeleid
- Infrastructuur
- Kosten en baten

Voor elk thema wordt een beschrijving gemaakt waarbij aan vier aspecten wordt gedacht: a) het bredere kader waarin het onderzoek moet worden gezien, b) de kennisbehoefte van het MNP rond het thema, c) de reeds beschikbare kennis rond het thema en d) de identificatie van de kennis die we de komende jaren ontwikkelen.

Met deze clustering van het ondersteunend onderzoek in thema's willen we de synergie in de kennisontwikkeling versterken, zowel intern (tussen de kennisvelden) als extern (tussen het onderzoek in de Kennisbasis (KB), de andere wettelijke onderzoekstaken (WOT) en het beleidsondersteunend onderzoek (BO)). We verwachten veel van deze vernieuwde aanpak. Niet alleen omdat de thema's sterk beleidsgeoriënteerd zijn, maar ook doordat we zijn overgestapt van een jaarlijks pakket 'losse projecten' naar een meerjarenpakket met projecten per thema.

Contact: harm.houweling@wur.nl

Stand van het Platteland in beeld

Lammert Kooistra

Rijk en provincies werken samen hard om het beleid voor de ontwikkeling van het landelijk gebied vorm te geven. Het rijk stuurt hierbij op hoofdlijnen en beschrijft lange termijn doelen in het Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland (MJP-AVP). De 12 provincies krijgen de regierol in de uitvoering en maken een nadere uitwerking in hun eigen provinciale plannen (de pMJPs).

De uitvoering van het Meerjarenprogramma zal onder andere worden gefinancierd uit het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). In de loop van 2006 zullen de benodigde afspraken tussen rijk en provincies worden vastgelegd in convenanten en vanaf 2007 kan men dan aan de slag.

Om alle betrokkenen te voorzien van de juiste beleidsinformatie is al in een vroeg stadium een begin gemaakt met een systeem voor monitoring en evaluatie. Uitgangspunt is dat de provincies rapporteren over voortgang van de afgesproken prestaties, terwijl het rijk de effecten van het beleid in beeld brengt. In het MJP-AVP zullen hiervoor effect- en prestatie-indicatoren worden beschreven. De Directie Platteland van het ministerie van LNV heeft de unit WOT Natuur & Milieu (via het Milieu- en Natuurplanbureau) en de Directie Kennis van LNV gevraagd dit systeem voor te bereiden binnen het WOT programma Monitoring en Evaluatie Agenda Vitaal Platteland (ME-AVP).

Binnen het programma ME-AVP wordt in nauwe samenwerking met beleidsdirecties van LNV en VROM een organisatie opgezet en een informatiesysteem ontwikkeld om monitoringgegevens centraal te beheren en beschikbaar te maken. De beleidsdirecties gebruiken deze informatie om beleidsevaluaties uit te voeren en voldoen daarmee aan hun rapportageverplichtingen naar onder meer de Tweede Kamer. Een belangrijke ontwikkeling is dat de beschikbare monitoringgegevens via het webportaal Stand van het Platteland breed beschikbaar zullen worden gesteld. Op deze manier is het mogelijk om samen met alle betrokkenen op basis van actuele gegevens de discussie te voeren over de ontwikkeling van het platteland in Nederland. De eerste versie van het webportaal zal begin 2006 beschikbaar zijn.

Contact: lammert.kooistra@wur.nl
en wies.vullings@wur.nl

Verschenen Publicaties

De WOT Natuur & Milieu geeft drie reeksen publicaties uit: WOT-studies, WOT-rapporten en WOT-werkdocumenten. Medio november verschijnt een WOT-studie met als thema: 'Natuur in beleidsprocessen'. Tot nu toe zijn twee WOT-rapporten en circa tien WOT-werkdocumenten uitgebracht. Een overzicht van verschenen publicaties is te vinden op de website: www.wotnatuurenmilieu.nl